

Flors, coloms, un jardí i molta esperança

La reforma dels estatuts de l'Institut d'Estudis Catalans, la modernització de les seves estructures, l'eficàcia i la normalització de la seva vida corporativa van ser proclamats per Emili Giral i Raventós, president de l'entitat, en el parlament d'obertura de l'acte en homenatge a Mercè Rodoreda celebrat el dia 21 de juny. L'acte, que va ser presidit pel batlle de Barcelona, Pasqual Maragall, va ser programat per Joaquim Molas, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, amb la col·laboració de dues estudioses de l'obra de Mercè Rodoreda, Carme Arnau i Montserrat Casals. Joaquim Molas va ser la persona designada per a pronunciar l'altre parlament.

L'Institut d'Estudis Catalans va celebrar el que potser haurà estat el primer acte massiu de la seva història. L'alcalde va descobrir la placa que bateja els «Jardins Mercè Rodoreda», situat en el pati superior de la seu de l'entitat, el que condueix cap al pont que comunica amb el Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Els jardins són una obra municipal. L'acte es va cloure al pati central amb una lectura de textos de Mercè Rodoreda a càrrec de Rosa Novell i d'un recital de Ramon Muntaner.

Emili Giral, després d'anunciar la bona nova de la reforma de l'IEC, va recordar que amb aquell acte s'obria l'Any Rodoreda, que s'allargarà fins a l'octubre del 1989, vuitantè aniversari del naixement de l'escriptora. Com va recordar, l'IEC està en deute amb l'autora de *La plaça del Diamant* perquè l'escriptora va llegir-los els drets d'autor en el seu testament. «Amb això —va dir Giral— Rodoreda reconeixia que l'Institut d'Estudis Catalans ostentava la màxima representació de la cultura catalana».

Segons ha explicat Emili Giral a EL TEMPS, a hores d'ara encara no s'ha

L'homenatge a Mercè Rodoreda ha estat el primer acte massiu de l'Institut d'Estudis Catalans, que ara espera encetar una nova etapa amb la modernització de les seves estructures.

Lluís Bonada

L'acte fou presidit pel batlle de Barcelona, Pasqual Maragall.

elaborat el programa definitiu de l'Any Rodoreda. «Volem omplir-lo de moltes coses, si hi ha voluntat i diners per fer-ho». Com se sap, la situació econòmica actual de l'entitat no permet programar tot un seguit d'activitats sense ajudes econòmiques de l'exterior. Des de fa alguns mesos, els promotors de les revistes editades per l'Institut han d'anar a buscar ajut financer pel seu compte allà on sigui.

L'Institut d'Estudis Catalans espera que aquestes ajudes per a l'Any Rodoreda arribin. Entre els projectes pensats hi ha una exposició bibliogràfica, una altra de les pintures de l'autora, el muntatge teatral d'un text de Rodoreda, les conferències normals i la creació d'un premi. Un dels primers acords fets de l'Institut d'Estudis Catalans ha estat el d'encarregar l'edició dels inèdits que té en el seu poder. Aquests inèdits consten, fonamentalment, d'una novel·la i d'un llibre que aplega diverses peces teatrals. La novel·la té dos possibles títols, *Isabel i Maria*, o bé *El diari de Maria* i que, segons Montserrat Casals, devia ser la primera que Rodoreda va escriure a l'exili, entre el 1942 i el 1946. Respira un aire autobiogràfic.

A hores d'ara, els especialistes que han estudiat aquests inèdits i l'obra de Rodoreda no saben per quina raó no va ser publicada en vida de l'autora. Algunes de les obres de teatre ja

eren conegudes, com *El parc de les Magnòlies*, que va ser publicada a la revista *Els Marges*, que dirigia Joaquim Molas. Una altra va ser representada en el Festival de Teatre de Sitges. Segons Montserrat Casals, Joan Sales tenia projectat editar-les totes en un volum que havia decidit de titular *El torrent de les flors*. Algunes de les peces són tretes de novel·les o de contes seus. Montserrat Casals ha fet un inventari

de l'arxiu de Rodoreda depositat a l'IEC amb tres caps. L'Institut d'Estudis Catalans va concedir a l'editorial Tres i Quatre, de València, el dret a publicar els inèdits. L'acord va ser pres en base a tres raons, perquè va ser la primera editorial que va fer la petició, perquè així es reforça l'àmbit d'actuació que té l'IEC en tots els Països Catalans i per la rigorositat de l'editorial.

En el seu parlament, Emili Giralt va fer una detallada anàlisi de l'ús literari que Rodoreda fa de les plantes i dels jardins, «símbol d'un paradís perdut, de la infantesa». «En la narrativa de Rodoreda —va afirmar— els jardins tenen vida pròpia». Per això, va dir, l'IEC «li ofereix aquest jardí». Al final dels parlaments, es va fer una volada de coloms. El president de l'IEC ho havia anunciat, en el seu parlament, amb aquestes paraules: «L'Institut d'Estudis Catalans, de debò, fa volar coloms, coloms que saben d'on vénen i on van, i que porten el missatge múltiple del que la gent espera de l'Institut d'Estudis Catalans».

Joaquim Molas va començar la seva intervenció tot recordant que cap autor català fa un ús tan intens de les flors com Mercè Rodoreda. Jacint Verdaguer i Salvador Espriu, va dir, també fan un ús simbòlic de les flors i dels jardins. Verdaguer ho fa a *Brins d'espígol*, l'obra publicada no fa molts anys per Amadeu-J. Soberanas. Espriu, per la seva banda, converteix el pati-jardí del seu casal d'Arenys de Mar en l'espai mític on situa l'acció de la *Primera història d'Esther*. «Però cap d'ells fa un ús tan devastador de les flors com ella», va assegurar. «A més —va prosseguir—, no solament va poetitzar la realitat, sinó que fa una flora fantàstica, com la que fa Peruchó».

Després, Molas va recordar que «als anys 30, hi havia una flor emblemàtica, la rosa, símbol de la fogositat de la vida i, per a la poesia contemporània, el símbol de la puresa». Per il·lustrar els seus coneixements sobre la matèria, va recordar una anècdota —«un fet emblemàtic»— entre Paul Valery i Juan Ramón Jiménez esdevinguda el maig del 1924 a Madrid. Valery va ser invitat a fer unes conferències i Juan Ramón Jiménez va escriure a Valery que no hi podia anar perquè ell no anava mai a cap acte públic i que en aquesta ocasió tampoc hi aniria malgrat la devoció que li tenia, però que li enviava sis roses vermelles. Valery li va enviar, en agraïment, uns versos sobre les

roses vermelles. «Dins aquest context en el qual la rosa és el símbol de la puresa, Rodoreda escriu un poema que comença: exhausta rosa pura...».

«Emili Giralt —va dir Molas després— ja ha observat un fet, la conversió del jardí en un espai simbòlic». Aquí va recordar que el jardí havia estat fundat pel seu avi a Sant Gervasi, un jardí amb espècies úniques, on s'aixecava una estàtua de Verdaguer al mig d'un petit estany. «El seu avi li va ensenyar cadascuna de les flors i els seus noms. En aquell jardí va conrear o cultivar la seva solitud, la seva solitud de filla única. A partir d'aquest jardí i de la seva solitud, va desenrotllar la seva fantasia i les seves lectures.

La seva vida va ser un intent de recuperar el jardí de la seva infantesa a través d'un camí literari i d'un camí real».

Així, per a la protagonista d'*Aloma*, el jardí és el seu refugi, i a *Jardí vora el mar*, hi ha de fet dos jardins, el real de la casa d'estiu i un altre, el d'un dels protagonistes, situat a Sant Gervasi. «Aquest personatge intenta recuperar el jardí, recuperar la infantesa».

L'existència d'aquests dos jardins, com el fet que en una altre text de la Rodoreda hi hagi un arbre que domini sobre els altres, són coses, va dir Molas, que ha vist, i molt bé, Carme Arnau.

Com se sap, Carme Arnau és la persona que va escollir Molas per a escriure les presentacions de «Les Millors Obres de la Literatura Catalana» i, com es pot deduir del parlament del dia 21 de juny, la persona que ha sabut veure més bé el que diu la Rodoreda.

«Quan jo la vaig conèixer —va dir després Joaquim Molas—, la Rodoreda s'instal·lava en un hotel de la Ronda General Mitre de Barcelona. De seguida va anar a una torre de la plaça de Bonanova que té un petit jardí i va adquirir un local propi, es va comprar un pis situat on hi havia hagut la seva torre i el jardí, davant del que ara és l'estació de Pàdua, sobre el parc de Monteroles. Després va fugir a Romanya a la casa d'una amiga on tot era un jardí. Jo recordo una visita, quan la casa era un esquelet, les cambres desdentades, ens va portar a veure el dolmen, després la vista que es veia de la Vall d'Aro i el mar, però l'important era el jardí, que després estava fent».

Aquell jardí, va dir Molas, sembla que ja no existeix. «Però aquest jardí de l'Institut d'Estudis Catalans és un clar intent de substitució del jardí de la seva infantesa», va concloure. □

FILMOTECA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

DIMECRES, 29

18.00 h.: DOS VIDAS, *Vera Chytilová*, 1963. Txecoslovàquia. V.O.S.E.

20.00 h.: EL MEU PARE ERA UNA DEFENSA, *John M. Stahl*, 1949. EUA. V.O.

22.00 h.: ZOO, *Peter Greenaway*, 1986. Gran Bretanya, V.O.S.E. (Amb la presència de Peter Greenaway.)

DIJOUS, 30

18.00 h.: EL CONTRATO DEL DI-BUJANTE, *Peter Greenaway*, 1982. Gran Bretanya. V.O.S.E.

20.00 h.: TRENES RIGUROSAMENTE VIGILADOS, *Jiri Menzel*, 1966. Txecoslovàquia. V.O.S.E.

22.00 h.: MURALLAS HUMANAS, *John M. Stahl*, 1948. EUA. V.O.

DIVENDRES, 1

18.00 h.: EL INCINERADOR DE CADAVERES, *Juraj Herz*, 1971. Txecoslovàquia. V.O.S.E.

20.00 h.: LOS AMORES DE UNA RUBIA, *Milos Forman*, 1965. Txecoslovàquia. V.O.S.E.

22.00 h.: IMITACIONES DE LA VIDA, *John M. Stahl*, 1934. EUA. V.O.

DISSABTE, 2

18.00 h.: SOBRE LA FIESTA Y LOS INVITADOS, *Jan Nemeč*, 1966. Txecoslovàquia. V.O.S.E.

20.00 h.: EL CONTRATO DEL DI-BUJANTE, *Peter Greenaway*, 1982. Gran Bretanya. V.O.S.E.

22.00 h.: EL INCINERADOR DE CADAVERES, *Juraj Herz*, 1971. Txecoslovàquia. V.O.S.E.

DIUMENGE, 3

18.00 h.: LA VUELTA DEL HIJO PRODIGO, *Evald Schorm*, 1966. Txecoslovàquia. V.O.S.E.

20.00 h.: ZOO, *Peter Greenaway*, 1986. Gran Bretanya. V.O.S.E.

22.00 h.: THE EVE OF SAINT MARK, *John M. Stahl*, 1944. EUA. V.O.

Travessera de Gràcia, 63.
Telèfon 201 29 06